

Stadspark en Buitenplaats

In het Maandblad van mei j.l. werd de groeiende belangstelling voor de tuinkunst gememoreerd in verband met een tentoonstelling in kasteel Sypsteyn in Loosdrecht. Tezelfdertijd is een expositie ingericht in de Vleeshal van Haarlem, die eveneens over oude tuinen handelt en die de titel *Stadspark en Buitenplaats* meekreeg.

Het is dit jaar namelijk 75 jaar geleden, dat de Dienst voor de Hout en Plantsoenen van Haarlem werd ingesteld. Dit jubileum is voor het Frans Halsmuseum aanleiding geweest wat meer over de Haarlemmerhout (het oudste recreatiebos) en vooral over de geschiedenis van de parken rond de buitenplaatsen in Zuid-Kennemerland te vertellen. Deze luthoven zijn gedurende ruim twee eeuwen aangelegd door 5 generaties tuinarchitecten, die vanuit Haarlem werkten: J. G. Michael (1730-1800), J. D. Zocher sr. (1763-1817), J. D. Zocher jr. (1791-1870), L. P. Zocher (1820-1915) en L. A. Springer (1855-1940).

In een speciaal dubbelnummer van het tijdschrift *Wonen-TA/BK* (uitgegeven door de Koninklijke Drukkerij en Uitgeverij v/h C. de Boer jr. N.V. te Hilversum) worden verschillende aspecten van de geschiedenis van de tuinkunst en fasen in de overgang naar een integratie van de tuinen in het woongebied beschreven en geïllustreerd met voorbeelden.

Naast de beschrijving van de luthoven, aangelegd voor het genoegen van rijke kooplieden, wordt de ontwikkeling naar een ruimtelijke en natuurlijke beleving door grote groepen van de bevolking belicht, tot aan

het volkspark, dat in de tweede helft van de 19de eeuw ontstond.

Tot slot wordt er een pleidooi gehouden om de groene vlekken in de stadsplattegrond van Haarlem weer volledig in hun oorspronkelijke waarde terug te brengen en een verdere verarming en verval te verhinderen.

De tentoonstelling zelf is de illustratie van de geschreven tekst. Met korte teksten worden verschillende onderdelen van de tentoonstelling verklaard, maar zonder enige kennis van de geschiedenis van de tuinkunst ofwel zonder de begeleidende uitgave is het niet eenvoudig alle mogelijkheden van het gebodene te onderkennen.

In het kort wordt de ontwikkeling van de Renaissance-tuin, de barok- en de rokokotuin toegelicht. Dan volgt een biografie van de 5 tuinarchitecten. Het vervolg van de tentoonstelling is gewijd aan de ontwerpen voor de buitenplaatsen en stadsparken, die in Zuid-Kennemerland en Haarlem aangelegd zijn.

Op Huize Beeckesteijn bij Velzen is de ontwikkeling van het landgoed zelf met de daaraan grenzende buitenhuizen nog eens extra uitgediept in een aparte tentoonstelling in aansluiting op die in Haarlem.

Het is verheugend, dat het groen in het leefmilieu meer de aandacht krijgt in een tijd, waarin de industrie en de auto steeds meer beslag op onze omgeving leggen.

De beide tentoonstellingen duren tot en met 4 september.

A. L. Jordens

Vredenburgse Varia (3)

In het Maandblad Oud-Utrecht van juli 1976 (52-53) verschaft H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp enige gegevens over Samoureusschippers. In het decembernummer van dat zelfde jaar (p. 122) geeft W. Th. Geveke daarop nog enige aanvulling.

Ik ben hen daar dankbaar voor, want de volgende post uit de bouwrekening van het Vreeburg uit 1534 (RAU 386-2, fo 39r) zou mij anders voorlopig onduidelijk gebleven zijn: *Pieter van Brabant, woenende tot Elst, betaelt die somme van vier ponden, thien scell. vuyt zaecke van arbeidsloen bij hem verdient in 't brengen mit zijn zameroes zeecker menichte van diijststeen, geladen tot Renen*... Hij krijgt zijn rekening betaald op 27 mei 1534. Uitleiden doet hij aan de Vaart(se Rijn), vanwaar de steen in een *bouck* (ook *bock* genoemd) tot aan het Vredenburg vervoerd wordt.

Met de vermelde *dijststeen* moet wel tufsteen bedoeld zijn. Uit een andere post blijkt die n.l. afkomstig te zijn van het kasteel Ter Horst bij Rhenen dat afge-

broken werd om tot *tarras* (=tras) vermalen te worden. Op fo.39v vervoert Pieter van Brabant nog eens 160 tonnen *tarras* van Rhenen, ditmaal *tot an de voors. starckte om aldaer gebruijct te worden*. Nu wordt echter alleen maar gezegd dat hij dat doet in zijn *schepinge*.

Naast de *zameroes* en de *bouck* of *bock*, komt bij het vrachtvervoer te water ook veelvuldig de schouw voor, vooral als het transport van turf betreft. Zeven schouwen *zwarren oestveensche tarffs* worden op 16 maart 1534 geleverd door Herman Gijsbertsz., alias Buijs, veenman, en o.a. *gebruijct... op ter wachte, nacht ende dach* (fo. 43r). Dat er inderdaad in 1534 dag en nacht gewaakt werd is ook op te maken uit de werkzaamheden van Cornelis die Haen, meester timmerman, die op 27 december 1534 een lange rekening (van *twee bescreven bladeren*) betaald krijgt, waarin opgenomen *een loen* (=leuning) *aan een trappe op tie wal daer die knechten* (=soldaten) *dach ende nacht die wacht houden* (fo. 35v). Gelukkig dat ze een turfvuur hadden om zich te warmen in hun *waeckhuijskens*.

T. J. Hoekstra